

A SZŐLŐBEN

(Ezelőtt: „Egy év a szőlőben“)

Havi folyóirat szőlősgazdák számára.

Megjelenik: minden hó 28-án.

Előfizetési díj: Egész évre 2 frt.

Szerkesztő és kiadótulajdonos:

CSOMOR KÁLMÁN.

A kormány figyelmébe.

A szőlők felujtásához most már rendelkezünk anyaggal, munkáskezekkel és egész rövid idő múltán, amidőn ez érdemben hozott törvény életbe lép: pénzzel is.

Most már nem hibázik más, mint ezéltudatos, szorgalmas munkálkodás és az Isten áldása.

Arra, hogy szőlőjeinket felujtssuk, nem szükségesek egyebek; de ahhoz, hogy a felujtított szőlők jövedelmet adjanak, a hoz az kell: miszerint a termést illő árért értékesíthessük.

Most, midőn a törvényhozó-testület a szőlők felujtására vonatkozó törvényt meghozta, az értelmes szőlősgazda előtt többé nem az kérdés: honnan szerzi be a pénzt a szőlők felujtására, mert e felett nem kell többé gondolkodni, ezt megnyeri olcsó kamat és kedvező fizetési föltételek mellett, de az, hogy a nagy költséggel telepített szőlő kifogja-e magát fizetni?

Azon körülmény, hogy a homoki szőlők az utóbbi időben nagy mérvben ültetettek és máig is ültetnek: jön először a kérdésnél számításba.

Mert be kell ismerni azt, hogy a homoki szőlő nem azt a bort termi, amit ezelőtt 20 – 30 évvel vagy előbb termett.

A régi és az új ültetésű homoki szőlők között rendkívüli az eltérés, rendkívüli eltérés van szintén a kezelés és művelésben. S a mily különbség van az ültetés és művelésben: olyan differencia van a termelt homoki borok között is.

Egészen nyiltan elkell ösmerni, hogy a jól kezelt homoki bor tökéletes jó ital. S így ezen körülmény nagyban hozzájárul az amerikai kultárával előállított bor árának csökkentéséhez.

Ez azonban nem rettentheti vissza a gazdát az ojtvány-szőlők telepítésétől, legföllebb figyelmezteti s megjelöli az utat, amelyen az amerikai szőlőkultúránál haladni kell.

Le kell számolni azzal, hogy a szőlő termésnél az ojtvány-szőlő a homoki szőlő termésével konkuráljon. Mert míg egy magyar hold homoki szőlő évi munkája 15—20 frtba kerül, addig ugyanilyen területű ojtvány-szőlő 45—50 frtba jön. Ha pedig felvesszük az évenként szükségessé válandó foltozásokat: még felettébb sokkal többbe kerül.

Ezen kívül befektetési tőke is tesz különbséget. Egy hold homoki szőlő 5 éves korban, midőn teremni kezd, alig van többbe, mint 600—700 frtba. Ellenben egy magyar hold ojtvány-szőlő 5 éves korában legkevesebb 1200 frtba van.

Tehát itt is a differenzia 500 frt kamata, mely 6%-val véve 30 frtot tesz ki. És így a differenzia 55—60 frt.

Igaz, hogy az ojtvány-szőlő kétannyit terem, mint a homoki szőlő, sőt még többet is. És így ezek egybevetéséből az tűnik ki, hogy a kiadás-többlet a bevételnél bár kiegyenliti magát; mégis ebből az a konzekvencia, hogy az amerikai szőlőkultúrával foglalkozó szőlész ne czélozzon szembeállni a homoki szőlészettel. De iparkodjék annál jobbat, kellemesebbet, finomabbat előállítani, szóval ez legyen a jelszó: a homokon a mennyiség, az ojtvány a minőség termelésével foglalkozzék.

Ha a dolgot így fogjuk fel: akkor egész nyugodtan folytathatjuk az amerikai alanyokon eszközölt szőlőkultúrát.

A homoki szőlők ne rettentsenek vissza senkit az ojtvány-szőlők telepítésétől.

De visszarettenhetnek mindenkit azon körülmények, melyek naponkint nyernek a nyilvánosság előtt kifejezést.

Most legutóbb egyik szaklap a következőket hozza: »A m. kir. államvasutak most megjelent forgalmi kimutatása szerint az Urnak 1895-ik esztendejében Pécsre érkezett vasuton 4651 m. mázsa bor, elküldetett pedig vasuton 168,572 (azaz egyszázhatvannyolcezer ötszázhetvenkét) métermázsa. Ennyi bor a mostani filloxerás világban egész Baranyában sem terem. No de hát az ördögnek sem volt kecskéje, mégis sajtót árult.«

Ily hírek hatnak leverőleg a szőlősgazdára, mert fel kell tenni, hogy ahol ez a roppant mennyiségű bor megszületett: egész kényelmesen megszületik jövőben is.

Kérdjük, hol szereztetett be tehát a roppant töblet bor? vagy Olaszországból, vagy valamelyik vízvezetéki csapon? De nincs kizárva, hogy ha Olaszországból szereztetett is be, nem-e oda Ausztriából került, ahol a borgyártás nincs eltiltva.

Van még annak a pécsi boroknak egy kis folytatása is.

Véletlenül úgy történt, hogy ebből a pécsi borokból a gyöngyösi állomásra is érkezett vagy 20 hordóval. Éppen jelen voltam, midőn egy hordót felbontottak és megizlelték; én is izleltem s elég jó asztali bornak találtam.

Midőn kérdésemre kijelentették, hogy ebből hectoliterét 16 frtjával adják Gyöngyösön: elfordultam és gondolkozva sétáltam haza az állomástól, azt kérdezőn magamtól, hogyan lehet ilyen tiszta, eléggé jó fehér bor hectoliterét itt Gyöngyösön 16 forintjával adni?

A feleletet megadta rá pár napra a kezeimbe került Liebold Béni urnak Pécsen kelt gazdasági közlönye, melyben a főnebb felsoroltak foglaltattak.

Ez a pécsi nevű fehér bor Gyöngyösre került. Itt vagy esetleg valamelyik visontai-féle pinczébe kerül, s ezt reklám követi.

A boldog halandó pedig megrendelés útján kaphat eredeti fehér visontai bort, mely ide Péseről, oda pedig hogy honnét érkezett: azt már bajos volna megmondani.

Ez a hiba, ez a visszaretentő!

Ha a bor olaszországi termény, akkor keresni kell alkalmat és módot arra, hogy azok a jelenleg fenálló szabályok mellett beszállithatók ne legyenek.

Mert ha a bort gyöngyösi borkereskedő 16 frtért adhatja, mi lehetett annak első beszerzési ára? . . .

Először is átment vagy 4—5 kézen, ezek mindegyike megvette az illő polgári hasznot, legalább 1—1 frtot és így 5 frt; azután megtett vagy 2000 kilométer utat vasuton, tengeren és tengelyen, ez is belekerülhetett legalább 3—4 frtba.

Ha még ehhez hozzávesszük a vámot, alig marad a bor valódi eredeti árára 3–4 frt hektoliterenként.

Ezzel az amerikai szőlőkultúrának konkurálni nem lehet. Ha ez így marad; tönkreteszi a létező szőlőkultúrát, visszaretenti a gazdákat a szőlők felujításától. S hasztalan nyereső kamatra, kedvező fizetési feltételek mellett kölcsönt: a kívánt siker nem fog bekövetkezni.

Avagy ha a nevezet folyadék nem a tőkén termett, hanem pancsolt, akkor meg épen nincs védelme a tőke termésének.

Legyen a dolog bár miként, a kormány kötelessége ebben a kérdésbe beletekinteni.

Ha az ital: valódi bor, akkor azok behozatalát meg kell nehezíteni; ha a folyadék műbor: akkor szigoruan vizsgálat alá kell venni, s a törvény erre vonatkozó részét szigoruan kell alkalmazni.

Megvagyunk győződve, hogyha az ilyen dolgok felvilágosítva jönnek a nyilvánosság elé s nem véres szájjal traktáltak: felkölti a kormány figyelmét; s tényeket látva: tenni, intézkedni fog, hogy ez a szőlészeti felujítására deprimálólólag ható körülmény megszüntetessék.

Ha tudott módot találni a kormány az olcsó kölcsön előállítására, fog tudni találni az elmondott dolgok megvizsgálására és megszüntetésére is.

Mi tényekkel álltunk elé, készek vagyunk igazolni.

Kérünk tehát intézkedést!

Egy félelemmel kevesebb.

Mult évben bejárta a vészir az egész országot, mely abból állott, hogy Ruszt határában Wolf Lipót szőlőjében a *gomosa-bacillaire* fedeztetett fel.

Legyünk őszinték, mi szőlőszek kétségbe esve fogadtuk a hirt. Nohát, nem ok nélkül! mert még a filoxera pusztításának súlyos csapásai alatt nyögünk, s már is a nagy fáradtsággal és költséggel felujított szőlőinket láttuk veszélyeztetve.

Már abban az időben különböző nézetek voltak elterjedve a *gomosa bacillaire* kártékony hatásairól.

Olvastuk, hogy a francia neves szőlőszek nézetei is különbözők. Vannak, akik a betegséget felette veszélyesnek mondják, s vannak, akik

azt egyszerűen átmeneti betegségnek tekintik. Sőt még olyan is találkozott, aki egyenesen megtagadta a betegség létezését.

Egy hosszú év telt, s ma egész örvendetesen vesszük a Földművelésügyi Miniszter urnak 18478/IV/1. sz. alatt kelt azon körlevelét, melyben tudatja, hogy a *ruszti szőlőkben ezen betegségek az 1895 évben nem észleltettek, s így a baj megszűnván a nevezett szőlőterületek a zár alól föloldattak.*

Ezen körülményből azt lehet először is megtanulni, hogy a felszínre kerülő rémbirektől nem kell megijedni. Nyugottan kell bevárni az eredményt, s akkor a rém hír, mint a jelen esetben is, sokszor illő értékére száll.

Micsoda betegség tehát a gomosa bacillaire? A tapasztalat után most már könnyű a válasz. A betegség nem hord magában oly veszélyt, melytől a felújított szőlők tönkretételét lehetne várni. Legalább nem oly tönkretétele, mint a filoxera eszközli.

De még azt is látjuk, hogy a gomosa bacillaire nem is oly irtózatosan fertőző betegség, mint például a peronospora; mert ha az volna: a legnagyobb gondosság mellett sem lehetett volna elérni azt, hogy a kormány a ruszti szőlőkre elrendelt zárlatot feloldja.

Teljesen elismerjük és méltányoljuk, hogy a föllépett betegséggel szemben a kormány a legnagyobb óvintézkedéseket megtette; mert hát őszintén szólva: a betegség kártékony hatását és terjedését senki sem ösmerte. Sőt ahol először jelentkezett Franciaországban is különbözők voltak föllépésük idejében a nézetek.

Sokkal okosabb félni, mint megijedni!

Most azonban teljesen tisztába lehetünk magunkkal, hogy a nevezett betegség nem oly rettentő baj, melylyel megküzdeni nem lehet. Hanem igenis kilehet irtani.

Egy félelemmel hát kevesebb van, s ezt siettünk mint örvendetes jelenséget köztudomásra hozni.

Tehát a felmerülhető bajokkal szemben csak nyugodtság, mert hát az ijetttség a kis bajt is nagygyá fujja.

Egyről-másról.

Aki közvetlen tapasztalatokból akar okulni, s akinek nem kényelmetlen most tavaszkor a nyitás után a metszés előtt a tőke mellé térgyelni hasalni: *az most ott rendkívül sokat tanulhat.*

Többet tanulhat mintha a kommandószóra a zöld asztalnál tuczat számra gyártott cikkekét halomszámra olvassa.

Azok után a sok ellenmondások után, melyeket a lapokban olvas, s melyek azt a kis tapasztalatot is, melyet szerzett, össze kuszálják: *a tőkéné! látottak tapasztaltak rendes kerekvágásba hozzák.*

Hogy a cikkek mily chaoszt szülnek az agyonirt és agyon beszélt agyon tanácsolt szőlész fejében: *a sok ellenmondás közül csak egyet említek meg.*

A múlt évben az O. M. G. E. által rendezett felolvasások alkalmával bemutattattott egy metszsművelet. A hivatalos világ készpénznek vette, fel is váltotta; mert az ott ajánlott, metszési műveletet nem sok ezer, hanem valószínűleg százezer példányban kinyomatták, s a szélrozsza minden irányban szétszórták.

Egy ideig az egész szőlész világ arról beszélt. Jaj volt annak annak, aki bátorzkodott ellene szót emelni.

Én egyike voltam azoknak, akik nem *kiáltottak neki halleluját*; sőt volt bennem annyi bátorság, hogy kis lapomban a bemutatott metszés hátrányát feltüntettem.

De volt is érette elég kellemetlenségem Az első elégtételt az 1895 év őszén akkor nyertem, mikor a vaáli uradalom egyik főtisztje, a Gyöngyösre érkezett tanulmányi utasok teljes száma előtt kijelentette, hogy az ő szakközegök a nevezett előadason megjelent, onnét hazamenet úgy megmetszette a szőlőket, *hogy egy másik szakközeg megtekintése után, lóhalálban kellett a metszést újonnan eszközölni.*

Alig reá rövid egy évvel utána Molnár István szőlőszetünk szintén egyik vezérférfia, a „*Borászati Lapok*“ utóbbi számában teszi szóvá a Dezeimeris-féle metszést S aki tud olvasni a sorok között, s felfogja, hogy a kollegiális figyelem mit parancsol: látni fogja, *hogy nem lelkesül a bemutatott, nagy téren elterjett — de úgy látszik amint hirre kelt, úgy elhalt — metszési módozatért.*

Mondom, az ilyen és egyéb összegyűjtött nézetek, mint illúziók semmisülnek meg: *ha most metszés előtt a tőkét, amugy Isten-igazában bírdlat a'á vesszük.*

Először nézzük meg a vesszők szemeit és annak héját; úgy fogjuk tapasztalni, hogy különösen a *laposabb helyeken: a fagy azokban sok kárt tett.*

Azt is látni fogjuk, hogy oly tőkék vesszején, melyek jól bevoltak fedve: ott a hova termés végett a szemek metszés alkalmával meghagyatni fognak: *nincsenek elfagyva.* Tehát az ilyen tőkék teremni is fognak.

Ebből az a következtetés, hogy úgy kell fedni, hogy a tőn lévő vesszők odáig, ameddig a metszés alkalmával termésre meghagyandók: *tőddel takarva legyenek.*

De hát lehet-e minden tőt ily kiváncsolom szerint rendszeresen takarni? Nem lehet csak azokat, melyeknek betakarására a tőke körül elég földdel rendelkezünk.

A felette magas csercsapos vagy Engelbrek-féle metszésnél: *teljesen a kiváncsolom szerint takarni nem lehet.* Ha erőltetve betakarjuk is a tőkétet ahogy-ugy: *az költséges és hozzá az eső lemossa.*

Ezekből látható, hogy a termő rügyeket és vesszőket, a téli fagyoktól ha megmenteni akarjuk, akkor eziránt: *a metszésnél kell intézkednünk.*

Ennek konzekvenciája az, hogy aki gondoskodik, oly fajokat különösen, melyeknek a téli hideg könnyebben árt: nem fogja az Engelbrek-féle metszéssel metszeni.

Másként van a szálvessző művelés. Ezek ősszel lehuzatnak a föld alá; de a 3—5 éves erős vastag csercsapokat lehuzni úgy, hogy a terméstartó helyen takarva legyen, magasságuknál fogva sem lehet. Végre lehet sok mindent, csakhogy többre jön a leve mint a husa.

Másodszor nézzük meg, hogy a tőkén miként nőttek fejlődtek a múlt évben részint vesszőre, részint gyümölcs termésre meghagyott rügyek.

Ugy fogjuk találni, hogy ahol a tőkének fejecskéje már van, ott száz eset közül csak néhány esetben nincs *meddő* hajtás

Termő vesszővel telített oly tőke, ahol meddő vessző nincs, olyan, mintha valaki *50%-toíra ad kölcsönt, de a tőkét is elvesziti.*

A meddő vessző alapja a szőlő jövedelemnek. A meddő vesszőből lesz jövőre a termő hajtást adó csapocska. Ahol az idén nincs meddő vessző: *ott esztendőre nem lesz termő rügy*; ha csak a végtelenségig nem akarunk a magasba csapokon csapokat metszeni. Ezt pedig tenni azért nem szabad, mert mint alább mondánk: a *téli nagy hideg tönkre* teszi.

Aki azt jól és átgondolja, annak azután irhatnak akár arany folyadékú tintával selyem papirosra, s irhatja azt az első elismert szak férfi: *soha sem fogja tőkéjét úgy metszeni, hogy annak tőke fejecskéje, ahol a rügyek tárháza van, ne képződjék.*

Harmadszor meglepetve fogja látni, hogy míg az egyik tőkén, daczára hogy a termő rügyek télen át földdel takarva nem voltak: a téli hideg sem a rügyekben sem a héjakban s így a vesszőkben sem tett semmi kárt; míg a másik tőkén nemcsak a rügyek romlottak el, sőt a vesszők is megfagytak, mely abból látható, hogy a héjak alatt az életzöld szín helyett, barnás megfagyott héj van.

Ha jól vizsgálat alá veszi, először is a fehér bor fajokat találja megfagyva. Ilyenek a mézes fehér, fehér kadarka, mustos fehér, budai fehér és a fekete fajok közül legerősebben a nemes kadarka. Hasonlóan ártott a bakatornak is. Míg ellenben a csemege fajok általában kevesebb kárt szenvedtek. Különösen a Chatteles fajok és a muskatályok egész jól állották ki a tél hidegét.

Ez ismét megmutatja azt, hogy melyik fajt miként lehet művelni. Például azokat a fajokat, melyeknek a tél hidege árt s elfagynak, csak alacsony kezelés mellett szabad művelni; míg a fagyot eléggé bírókat lugos mellett is.

Ha egy kicsit gondolkodunk, látni fogjuk, hogy a régi öregek egészen okosan jártak el, midőn a lugos művelésre *alkalmas fajokat választottak.* És egészen okosan jártak el: *midőn az alacsony tőke művelést megálapították.*

Negyedszer ha a tőkéket vizsgáljuk, látni fogjuk, hogy vanuak olyanok, melyeken a hajtások a vesszők gyengék. Miután az amerikai alanyra ojtott jó kezelt szőlőtő rendszeren dus hajtásokat szokott hozni, tisztában vagyunk magunkkal, hogy *hiba van a tőke körül.*

A hibát első sorban a metszésben keressük. Mert sok esetben azért is satnya a hajtás: mivel a tőkén felesleges sok hajtása van, melynek okozója a tudatlan értelmetlen metszés.

Ezt látva megtanulhatjuk azt, hogy a nagyobb fürtű szőlőket termő fajoknál, elég ha 6—8 fürt szőlőre számítunk; mert ez ha jól fejlődik: *rendesen kitesz 2—3 kilot.* Ennyi pedig egy karó művelési 1—1.20 cm. négyzetben ültetett szőlőnél elégséges; mert így egy magyar holdról 80—120 méter mázsa szőlőt nyerünk, mely csak 10 krajczárral számítva is kilóját 800—1200 frtot hoz.

Hát hová kell ennél több! . . . Még fele is elég, csak rendesen adja meg! . . .

Olyan fajoknál, melyek apró vagy közepes fürtű gyümölcsöt hoznak, ott már több termő rügy kell; a metszésnél több csap meghagyása indokolt.

Ha most már látunk gyengébb hajtású tőkét, úgy fogjuk találni, hogy azokat inkább a nagyobb fürtöt hozó tőkén találjuk, míg ellenben ugyanazon metszés mellett, az apró fürtű gyümölcsöt hozó tő egész rendszer hajtásokat hozott és vesszőket nevelt.

Ha az ültetésnél a fajok össze lettek keverve, a metsző ember pedig a fajokat nem bírta megkülönböztetni, avagy nem figyelt, s metszett ahogy jött, minden körülmények között az most felösmerhető.

És ebből kettőt tanulhat meg a gazda. Először azt, hogy metsző emberét megtanítja vagy taníttatja, hogy a fajokat ösmerje meg s a kis fürtű szőlőket jobban, s a nagy fürtű szőlőket kevésbé metsze reá. S azt, hogy szőlőjét ültetés alkalmával ne keverje, vagy ha keverte: a szőlőtők mellé vert karókon a fajokat, bizonyos színű olajfestékkel jegyezze meg; és metsző emberét erre is betanítsa.

Ugy hevenyében megneveziünk néhány apró fürtű bor szőlőt. Ilyenek: a rajnai rizling, oportó, az egy magu kadarka, nagyobbak az olasz rizling, kövidinka, és a két magu kadarka, burgundi, stb.

A szőlők gyenge hajtásainak még két oka van.

Egyik a tőke hosszú nyaka, és így a magas fejezet; a másik a tőke betegsége.

A hosszú nyaku s így magas fejezetű tőke, sok esetben nem hoz erős hajtásokat; persze ebből folyólag gyenge termést ad.

A praktikus szőlész a régi időkben is irtózott a hosszú nyakú magas fejezetű tőkétől. Ami rossz volt a múltban, a jelenben sem lehet jó.

A magas nyakú tőke jelenben onnét származik, mert az ültetésnél nem volt figyelem a tőke fejezetére. Származik azután abból is, hogy az ojtás alkalmával a nemes csapok ha két szemesek voltak: nem volt arra figyelem, hogy azok rövid izületűek legyenek.

Ezt látva bosszankodva megtanulja a gazda azt, hogy ha ideje enged: az ültetésnél jelen legyen. Ha arra nincs ideje: hát rágja a szájába a vinczellérnek, hogy az ojtványt úgy kell ültetni, hogy az ojtás helye félig jusson a földbe.

Magyarázza meg neki, hogy ha a legközelebbi télen fordított földbe készül ültetni különösen sima vesszőt: arra, hogy a föld leszáll, számítson. A gyökeres vesszőnél kevesebbet, mivel a földdel együtt a gyökeres vessző is alászáll,

Figyelemmel legyen, hogy az ojtás alkalmával ha bár két szemes nemes gally használtatik is: lehetőleg rövid izületű legyen. Legalább nem kell későbbben a felső, a már kis tőkécskét képzett hajtást levágni, s az alsó rügycet tőke fejezet képzésre irányítani, mely körülmény a termést legalább egy évre hátra veti.

Ha a tőkét jól szemügyre veszi, látni fogja, hogy némelyik két szemes ojtványnak mind a két szeme, illetőleg rügycet kihajtott.

A magas fejezet miatt buslakodó gazdát ez megvigasztalja, mintegy azt mondván: vágd le édes gazdám a felső hajtást, majd képez az alsó hajtás tőkét. S így lesz alacsony rendes fejezeted.

Megtanulja a gazda ebből azt, hogy a kétszemes nemes gally alsó rügycet, legtöbb esetben a második harmadik évben kihajt, s így az ojtás alkalmával bátran ojthat két szemre, mely siker tekintetében az egy szemest határozottan sokban fölülmulja.

Amit eddig látunk az a földszíne felett volt, de most nézzünk le a földbe, ott is sok látni való tárul elénk.

Először is kapáltassa ki a gazda jó mélyen a tőkét a földből odáig, hol az egybeforradás van; s ekkor különböző oly dolgokat fog látni, különösen ha eddig nem nézett utánna, hogy az a megbízható vinczellér vagy felügyelő mily lelkiismeretlenül teljesítette a munkát, vagy felügyeletet, s mily még lelkiismeretlenebbül vette ki a gazda zsebéből a pénzt.

Nézzük meg első esetben is az ojtás helyét, mily mélyen jutott a földbe? Ha az úgy lett ültetve, hogy az ojtás helye éppen a föld felszínében van, úgy hogy a nemes rész nem verhet gyökeret, vagy ha a kihajtott nemes gyökereket eltávolította: akkor nincs baj. A vinczellér dicséretet érdemel.

De legtöbb esetben egy meglepő látvány tárul a gazda elé. Látni fogja, mily roppant nagy számu és dus gyökérzete van ojtványának.

De e kellemes meglepetést szomorú kiábrándulás követi, ha a vizsgálatot tovább folytatja; kétségbeesve fogja látni, hogy az a sok számos és dus gyökérzet a nemes gallyból tör elé, hogy ojtványainak dus hajtása, eme nemes gallyból eredt dus gyökérzetnek tulajdonítható.

Ha ez a szomorú való áll előttünk, egy perczig sem kell gondolkozni, kérlelhetetlenül el kell távolítani a nemes részből eredt gyökereket, és pedig a gyökereket egészen a kihajtásuknál kell éles késsel egészen simára levágni, különben amint a föld érinti: *a gyökerek ismét elé törnek.*

Ezen gyökér tisztításnál azonban felette ovatosan kell eljárni, különösen akkor, ha a tő zöldajtással, bujtással, avagy fásajtással és szintén bujtás vagy döntés által telepített.

Vigyázni kell azért, mivel a gyökér eltávolításánál tévedés állhat be. Sokszor elég fönt lévén a bujtás avagy a döntés vezetve, megtörténik, hogy a nemes gyökér helyett az alany vágatik el.

Ez a tévedés beállhat még akkor is, ha az alany egyenesen, mint rendszeren szokás, függélyesen ültettetett.

Beállhat pedig azért, mert a nemes gally legalsó vége igen sok esetben egyenesen lefelé haladó gyökeret bocsájt, illetve az alannyal párhuzamosan lefelé.

Sok esetben az így kihajtott gyökér két év alatt annyira megvastagszik, hogy az alanynál is vastagabb lesz. Ily esetben nagyon kell vigyázni a munkásnak, hogy a nemesből előtörött gyökér helyett az alanyat ne vágja el, mert ekkor az ojtvány életét tette tönkre.

Külömben egy kis gyakorlat és az ember könnyen felösmérheti őket arról, hogy a nemes gyökere üde világos színű; sima, dusan kövér, s mellék gyökerei alig vannak. Míg a ripária alany barna, tagozott s hogy rajta apró számos ágba törő gyökérzet van.

Nagyon elveti a súlykot aki úgy oda dobja, hogy még erről is lehet szó. Igen, én magam tettem ezt tanulmány tárgyává. Több tőke gyökerezését végeztem, s eleinte nem egyszer megtörtént, hogy magam is elvágtam nemes gyökér helyett az alanyat.

Azt mondja valaki erre nagy bölesen, hogy ezt kikerülendő magasabban kell ojtani, úgy hogy az ojtásból legkisebb rész sem essék a földbe. Szép dolog ezt így elmondani, de akkor meg az áll elő, hogy a tőke nyaka magas lesz.

Ébből az a tanulság, hogy az ojtvány helyének éppen föld színében kell lenni, hogy azt legalább jó félen föld takarja. Így azután a nap- és levegőnek nincsen kitéve, és gyökeret sem ver. Ha ver is valami csekélyet, azt a kapás egy, a kötényben helyezett késsel egész könnyen eltávolíthatja.

Most folytassuk tovább a vizsgálatot, mert ettől eltérve a tőke sok esetben beteg is, melyet a külszin elárul.

Ott ahol a tőke hajtásai visszaestek, s ha a baj nem a túl reá metszés vagy a nem helyes metszésből származott: a baj a tőkén keresendő.

A tőkének nem azon betegségeiről kívánok itt megemlékezni, melyet rovarok okoz, vagy valamely ragályos baj idéz elő, erről majd más alkalommal; de arról, melyeket a gazda vagy felügyelő figyelmetlensége, vagy a lelkiismeretlen munkás gondatlansága idéz elő.

A szőlőtőkén kétféle ily betegség létezik, mely betegségek azonban halálos kimenetelűek. Ha a tőkének életét nem is, de az ojtvány elpusztulását idézik elő.

Egyik a brandosodás, az ugynevezett *fenésedés*; a másik az *elszáradás*.

A ripária szőlővessző mielőtt beérné, sok esetben olyan betegséget kap, mely elültetve fenésedésbe megy át.

Ez származik onnan, ha a tőke zöld hajtásai a nyáron át napégést kapnak. Ekkor a vessző héja a fás részre sül. És ha a földbe jut, feldagad, taplóssá lesz; és ezen taplóssodás végre az egész szőlővesszőt kerületében befutja.— Ily esetben a vessző héjazata egy bizonyos területen az egész vessző körében elhal; nincs ahol a nedvkeringés rendszeresen vezetessék; s így bekövetkezik a tő, vagy legalább az ojtvány halála.

Ezen fenésedés sok egyéb okból is bekövetkezik. Ezt szintén ott mondjuk el, ahol az egészséges vessző termelés kellékeiről fogunk megemlékezni.

A második baj az, ha a munkás a kapálás alkamával a tőkét megsérti.

Sajátságos valami az, hogy ha a multban a munkás a tőkét kapájával megsértette: az kiforrott; az ojtványnál ez nem következik be, de bekövetkezik a fenésedés.

Ha a tőke megsértetik s beállt a héj folytonosságának megszakítása: ezen a helyen a tőke kezd száradni. Ezen száradás folytattatik. A tőke mindinkább silányabban fejlődik; végre beadja a kulcsot.

Ezekből az a tanulság, hogy alanyul csak egészséges vesszőket használjunk, és hogy a kapálásnál az emberek állandóan figyeljenek arra, miszerint a tőke a kapával meg ne sértessék.

Leghathatósabb védekezés és biztosítás az, ha a tő kiültetésekor azt egy idejüleg karókkal ellátjuk. De azokat mindig felülre verjük, hogy a kapa abba megakadjon.

Még nem vagyunk kész a látni valókkal, meg egyéb dologból is lehet tanulágot meríteni.

Nagyon sokat összeirtak és beszéltek arról is, hogy az új szőlőkultúránál az *alany vastagodása nem tart lépést esetleg a tő fejlődésével és vastagodásával.*

Ha ezt szemügyre vesszük, bizon azt úgy találjuk, hogy a 8–10 éves ojtvány tőkének: a *nyaka sokszor vastagabb mint az alany.*

De ha ez így van is, nem következés, hogy az a rémhírnek is teljesen felüljünk, miszerint azon ojtvány tőke korai kiveszését: ezen körülményben *kell keresni.*

Ne sebeskedjünk ezen kérdésnél ítéletünkkel; előbb tekintsük meg a régi szőlőkultúrát; ott is azt fogjuk látni, hogy nem ritka esetben a tőke olyan volt, mint egy napos gyermek feje, sőt elágazott és ekkor jóval nagyobb is, mint például egy magyar kalap, de a tőke nyaka ott sem tartott lépést a tőkével.

Igaz, hogy rossz metszés mellett a gondatlan gazdának volt csak ilyen nagy elágazott tőkéje, mely silány fát s kevés termést hozott. De ha gazdára talált, aki azután lefaragta: a tőkék két év alatt megifjodtak; dus hajtásokat dus termést hoztak. S nem jutott eszébe senkinek a felett aggodalmaskodni, hogy a *tőke nyaka s a szívó gyökérzet vékony.*

Hanem most a sok okos ujdonsült szőlész megtalálja azt is ami nem létezik, ijesszi egymást: csakbogy az ő szaktekintélyét fentartsa.

Hej pedig de sok csorbát szenvedett már a nagy tudományosság. Hirtelenébe az jut eszembe, hogy mily nagy húszóval lett ajánlva a *yorkmadeire!*

Ma napság a köznép *koldus-szölő* névvel látta el: kiment a divatból, a kutyának sem kell.

De különben is aki a tőke nyakat vékonynak találja, hát segítsen rajta. Megvan a maga módja, tegyen rajta évenkint tavasszal egy hosszú metszést; a seb kiforr és a tőke nyaka annyival vastagabb lesz.

Ezt a természeti jelenséget látjuk egyéb ojtványoknál is, azért még sem jutott eszébe senkinek a fa élete felet aggódnia.

Ezt látjuk az agácznál, ha ebbe paraplé vagy vörös agácztot ojtunk; hasonlóképen látjuk a szederfánál, ha ezt eperfába ojtjuk.

Nem nagy baj ez, meglehet e mellett élnünk, csak egyéb csapás ne érje a szőlészetet.

Még él az ojtvány, csak a gazda okosan metsze, ne erőltesse túl, vagy ne neveljen olyan tőkét, mely mellett a csizmadija majszter inassával együtt eldolgozhat.

Ha a kibontott tőkéket sorba vizsgálat alá vesszük s azok között ék-, párosítás-, szemzés- és zöldojtás van: felvilágosítást nyer a gazda arra is, hogy a párosítás, ékojtás, szemzés, vagy zöldojtások között mi a különbség. Maga a természet, a tény maga fogja megadni a választ arra: melyik ojtási mód jó és melyik a rossz.

Ezt az okos gazda ne felejtse el a tőkétől megkérdezni már azért is, mivel annyi sok mindent beszélnek az ojtások előnye- és hátrányairól.

Egész táborok keletkeznek. Egyik az angol-párosítás, másik az ékojtás, a harmadik a zöldojtás mellett foglal állást.

Hogy helyes ítéletet alkosson a gazda: nézzen meg egy ékojtást, mit lát? azt, hogy ha az rendszeren lett keresztülvive s a két évet meghaladta: *oly rössen áll, hogy semmi kívánnivalót nem hagy.*

Ez a szó, hogy rendszeren lett keresztül vive, azt jelenti, miszerint ha nem rendszeren lett: *akkor vagy nem eredett meg, vagy csak a vessző valamelyik csekély széle forrott össze.*

Az ékojtásból oly erős pompás ojtványok fejlődnek, aminőt csak kívánni lehet.

Nem áll tehát az, hogy az ékojtás után nem lesz állandó tőke. Az is mesebeszéd, hogy az *alany két szárnya nem forr össze, s ez okozza az ojtvánutőke halálát.*

Ezeket csak azok a zöldszőlészek eszelték ki, akik néha kisétálnak a szőlőbe s a közönséget mégis hasábos cikkekkel boldogítják.

Igen is úgy van, hogy az ékojtásnál az alany szára az első évben nincs oda forrva s az elválás feltűnően látszik. A második évben azonban már a forradás erősödve, a tőke fejezete nagyobbodván: a szárnyak egész kicsinynyé válnak, *mig végre leszáradnak, a tőke pedig a sebhelyett beforrja.*

Nézzük meg a zöldojtást. Az egybeforradás után ott is marad két szárny szabadon. Azonban amint a forradás bevégeződött: *a két szárnyban nedvkeringség megszűnik, beáll a halál, elszárad s mint feles rész lehull.*

Igy van az ékojtásnál is.

S még is a szobában kieszelt, s az agyban preperált eszme arra vitte egy némely szakközeget, hogy az ékojtásnál az alany szárnyait éles késsel eltávolították; s így az ékojtás sok esetben csak az ék hegyénél lévén összeforva: a bélcsatornák szabaddá lettek, a levegő- és a nappal egész szabadon érintkeztek.

Ezen eljárással ezer számra lettek tönkre téve oly ékojtások, melyek egyébként tartós tőkét adtak volna.

Eseteket tudnánk felhozni, ahol a lelkiismeretlenség tudakossággal egyetemben, ily eljárással tetemes károkat okozott.

Tehát ebből láthatod édes gazdám, hogy az ékojtás egészen jó és

ezélhoz vezető eljárás. Ha nem hiszed, hasalj le a tőkéhez és attól kérdezd meg, és meg kapod a választ.

Ha így tavaszkor már több évben is megnézegetted helyesebben: gazda módjára megvizsgáltad a szőlőtőkédet, még mást is fogsz látn¹.

Azt fogod látni, hogy az a helyben eszközlött ékojtás, mely az előző két évben ojtatott s akkor a forradás gyenge egyoldalú volt, *legtöbb esetben most már teljesen beforrott, és erős tőkévé vált.*

Ott történt azonban ez csak, hol a tőke a metszés alkalmával nem lett megerőltetve reá vágva. És ahol a tő az erőt nem a számos hajtások fejlesztésére, de a hiányos forradás pótlására használhatta fel.

Tehát ebből azt is megtanulhatod, hogy a hibás forradású tőkét nem szabad reá metszeni; csak egészen rövidre. És hogy a gyenge forradású tőke felett nincs ok búslakodni.

Csak hogy még mást is lehet tapasztalni. Azt, hogy ez csak ott áll egész teljesen: ahol az ojtás helyben eszközölve lett, s így az alany vegetációja egy perczig sem pihent. Ellenben a kész ojtvány ültetéseket egész másként találod.

Ott már nem fogod látni, hogy a csekély forradású ojtvány kiforrt volna magát, megerősödött volna.

Nem, a csekélyen egybeforrótt kész ojtvány felette ritka esetben ad állandó tőkét, s annak a magyarázata egészen egyszerű.

A helyben eszközlött ojtás ha csekélyebben forrott is össze, azon dúsz nedvkeringésnél fogva, melyet az kifejt, a forradást rohamosan fejleszt, s a forradás csakhamar oly mérvet ölt, hogy a hiányokat befutja.

De a hibásan kiültetett ojtvány, mire annyira megerősödik, hogy hasonló nedvkeringést birjon kifejteni: akkorra már az ojtvány legtöbbször elsatnyult ha tönkre nem ment.

Ebből ismét azt tanulod meg, hogy a helyben ojtástól ne tartózkodjál, s hogy kész ojtványokat csak az esetben ültess el: ha azok teljesen egybeforradva vannak, s kifogástalanok.

Látni fogod, hogy különösen a helyben eldöntött zöldojtványokra gyönyörűség reá nézni, hogy azoknak ha egyéb baj nem éri, hosszú életet lehet jósolni.

Látni fogod, miszerint vaklárma az, amit a zöldojtás ellen felhoztak. Csak ott foglal helyet és jogosult ez, ahol a zöldojtványok nem azért hanyatlottak, mivel zöldojtványok voltak: de azért, mert ott egyéb más baj létezett.

Azt is fogád látni; hogy a kész zöldojtvány ha más helyre ültetett, igaz hogy 1—2 évig keveset ígért, de ha beállt az is megállja helyét.

Mindezekkel igazolva látod azt, hogy *minden ojtás jó: ha az célszzerűen vitetik keresztül.*

Node elég lesz már nekem a tőkénél ily sokáig hasalni, neked pedig olvasóm azt a hosszú letániát olvasni; s csak még azt a pár szót: *Ha igazán jó feleletet akarsz: kérdezd meg magától a tőkétől; ez tanít meg téged hamisítatlanul a természet titkaira, nem pedig az elméleti okoskodás.*

Elégtétel.

Tizenegy éve annak, hogy mi az othelló-szőlő ültetés, illetőleg műveléssel foglalkozunk.

Már az elültetés negyedik évében hangosan ajánlottuk az othelló szőlővesszők ültetését.

Ekkor azonban szavunk elhangzott a pusztában és pedig azért, mert egynémelyik előkelő szakközeg az othellót elítélte; meghuzta felette a halálcsengetyűjét, *a nagyközönség pedig eltemette.*

Ez volt nagy oka annak, hogy az othelló szőlőtelepítés nem haladt előre. Egész országban alig volt néhány telep, annak is egy része, mert nem alkalmas talajban volt, kiveszett De hát számtalan helyütt tönkre ment már a ripára is. S így imitt-amott lehetett hallani némi kis othelló szőlő-telepet.

Pedig ha ezen áldásos és hasznos szőlőfajt nagyban telepítettek volna: *óriási összeg lett volna eddig már vele előállítva.*

Nem akarom mondani, hogy lelketlenség volt az illető vagy illetőtől az, hogy az othelló felett meghuzták a halálharangot. De azt annak tulajdonítom, mivel az illetők csak oly telepeket néztek meg, melyekben a filloxera az othellót kiölte; de nem tekintették meg azon telepeket, ahol már egy évtizeden élt, s adott gazdájának dus jövedelmet.

Az illetők meghuzták a halálharangot, s azután ahol alkalmuk nyílt, becsmérlőleg nyilatkoztak erről az érdemes és kitünő szőlőfajról.

Talán az egész országban egyedül voltam, aki az othelló szőlő védelmére keltem. Nem igen olvastam a hírlapokban dicséretet az othellóról. Hanem divattá lett piszkolni, becsmérelni, s ha valaki a szakközeg bugyogóját felhuzta: *az volt az első, hogy jitymálólág beszélt az othellóról.*

Sok kellemetlenségem volt végette; végre tiz évi kitartás után az elégtétel elérkezett.

Egyik vinczellérképezdéből érkezett, a magas kormány által kiadott tájékoztatóban ez áll:

»3. Othelló. Középerjű, bőtermő fekete faj; lógyói és bora némi rókazamattal birnak. *Termékeny talajokban ellentáll a filloxerának és jól diszlik.* Sima vesszői könnyen gyökeresednek.«

Tehát a kormány közegei is elősmerik, hogy az othelló termékeny talajban a filloxerának ellent áll.

Mikor az 1895. év őszén a tanulmányi utat tevők Gyöngyösre jöttek, és dicsérő szavak kíséretében mutattam be a 10 éves kedvencz othelló szőlőtáblámat, melyen akkor is rengeteg termés volt, s mutattam

be az othelló bort, egyik nagy neves állami szakközeg félre intve, gunyosan sugta a fülembe: »*mennyi vesszője van ebből eladó?*«

Értettem a gunyt. Nem nevezem meg, csak annyit mondok: ha e sorokat olvassa, pedig olvasni fogja, mert megküldöm neki, jusson eszébe, hogy a gyakorlott szőlész, ha nem is visel czimeket, szintén tapasztalhat, tudhat és használhat valamit.

Élhetnék szemrehányásokkal, de nem szokásom és csak annyit ismételtek, hogy én az othellót még az esetben is áldásos szőlőfajnak jelentem ki, ha csak egy ideig 8—10 évig ellenáll; azért mert olcsó a vesszője; mert sima vesszőről könnyen ered; mert a harmadik évben szép termést hoz s azután dúsan terem.

Nagy jövedelmet ad. Szőlőjét kemény héja végett bátran lehet szállítani, s bora különösen a második évben majdnem a teljes mellékizét elveszti.

Jaquez vessző gyökereztetése.

Azon körülményből folyólag, hogy a jaquez vesszőről úgy irtunk, hogy annak alkalmas helyen jövője van, többen intéztek hozzánk kérdést, hogy miként lehet a jaquez vesszőt sikeresen ültetni? hogy miként lehet a sima jaquezt jó eredménnyel gyökereztetni?

Ez a kérdés régen foglalkoztatja a szőlészettel foglalkozókat, de őszintén szólva eddig még nem sikerült oly eljárást találni, mely biztosan nagy sikerhez vezetne.

A jaquez vessző igazán mondva mint sima vessző nehezen bocsájt gyökereket, sőt míg a gyökeres vesszőből is rendesen nagyobb perczent marad el mint például a ripáriából.

Ezen körülmény abban leli magyarázatát, mert sejtjei tömörek, haja vastag. A gyökerei nincsenek oly számos hajszaál gyökerekkel ellátva mint a ripáriáké, így nedvfelszívó képessége makacsabb: *ebben rejlik az ok, amiért nehezen gyökereződik, és nehezen kel életre.*

Ezen körülményeket, illetve ezen okokat lehetőleg megszüntetni a következőleg lehet.

Kell pállítani a sima vessző héját, vagyha ezt nem vagyunk képesek elérni: *felkell a héjakat azon a helyeken, ahol a gyökerek előtörni szoktak szaggatni.* Így a föld nedvessége könnyebben a sejt szövetekhez juthat.

Ha tavasszal ültetjük, akkor nem kell korán kiültetni, de akkor midőn a föld már jól át melegedett, hogy így tétlenül ne sokáig vezstegeljen

Ha valakinek kész telepe van, akkor vágja le midőn hajtani kezd, s azután nyomban el kell ültetni.

Ha nincs telepe az ültetőnek, akkor kiültetés előtt hagyja vízben állani addig, míg hajtani kezd: *és akkor ültesse.*

Ha valahol alkalmas az előgyökereztetés, akkor a jaqueznél fizeti ki magát. Csakhogy itt ismét arra kell figyelemmel lenni, hogy ha a vessző az előgyökereztetés végett berakott veremből kiszedetik, különösen ügyelni kell arra: hogy a vesszőn előtörött gyökerek, melyek apró fehér szöggként bujnak elő: ki ne száradjanak. Vagy ha még csak gombásodás állott be: az sem száradjon le.

Az ültetést iszapolással végezzék. Iszapolás alatt értjük azt, hogy ha a vessző bár fűró után rakatik el, az porral, vagy homokkal telítessék és megöntöztessék. Célszerű, ha az így elültetett sima vessző betakartatik.

A gyökeres vessző szintén iszapolással ültetessék, s csak akkor metszessék meg, ha az kezd hajtani; vagy ha nem hajt is, de a föld jól át melegedvén: *számítani lehet arra, hogy hajtani kezd.*

Van még egy a legbiztosabb módja a sima vessző gyökereztetésének, s ez abból áll, ha a telepen levő vesszőt tavasszal lebuktatjuk, s így az anya tőn élve gyökeresedik meg.

Ennyi, amit a jaquez vessző gyökereztetésére és elültetésénél előnyvel alkalmazhatunk.

De míg arra figyeljünk, hogy a jaquez vesszőt erősen kötött talajba ne ültessük; különösen az oskolázásnál kívánatos az: *hogy könnyű, ne nagyon nedves talajba kerüljön.*

Különösen alkalmas a kevésbé meszes vagy kaviesos talaj s különösen olyan fekvés, ahol a nap erősen éri, s a talaj nagyobb melegséget vehet fel.

Különfélék.

Kérelem. Ismételten kérjük azokat, akik lapunkat megtartották, hogy előfizetési díjakat beküldeni sziveskedjenek.

Szőlővesszők. Számolunk arra, hogy lesznek akik még most sinesennek ellátva amerikai vagy európai szőlővesszőkkel; ezért tudatjuk, hogy sima és gyökeres ripária, sima és gyökeres othelló, sima és gyökeres jaquez, valamint külömbféle európai szőlővesszők még eladásra nálunk nagyobb mennyiségben vannak.

A Tokaj-hegyaljához tartozó tállyai lakos **Boross József szőlőbirtokos** eladja saját termésű felesleges I. és II. osztályú gyökeres vegyes ripária, I. és II. osztályú sima Vitis-Solonis vadvesszőt; gyökeres és sima fűrmint ojtványaimat; 88 évi saját termésű aszú borát, vérszegényeknek egyetlenegy orvosság; jó szamorodni borát, kis üstön főzött szilva, és szőlő törköly pálinkáját, olcsó áron.

Nyomatott Kohn L. könyvnyomdájában Gyöngyösön.